

inzerati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolnec
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in
v torek, četrtek in soboto.

Morala z dunajske lesenjače.

Znani izraz „poljski deželni zbor“ se zdaj ni še prideval nobenemu drugemu zboru ali parlamentu, zlasti državnemu ne. V ogerških zbornicah je bilo včasih že veliko hrupa, švigale so ostre besede sem ter tje, a vendar tako se ni še godilo, kakor se zdaj na Dunaji godi. Človek, kteremu sedanje razmere v avstrijskem cesarstvu niso znane, čutil bi se be-roč razprave, sklenil roki nad glavo in če bi vskliknil: „to je pač pravi poljski zbor“ — kdo bi mu ugovarjal!

Res čuda! Ministerstvo, o katerem se je nedavno še reklo in v zadnjem zborovanju še kazalo, da ima za sabo trdno, nepretrgano falango ustavovernih Nemcev in drugih, sedi skoro osamljeno na klopi in mora požirati besede in prenašati pušice iz vseh strani zbornice na-nj leteče in kako redko se kje oglasi kdo v brambo njegovo! Napadi merijo seveda le bolj na sistem, kterega to ministerstvo reprezentira in ki je bil nekaj let toliko hvalisan. Nasprotniki tega sistema, kterih je zdaj zmiraj več, prej že, ko se jim je kazal enako tisti podobi, na kateri je bila sama megla namalana, niso hoteli verjeti, da bi bila ta podoba lepa. A ustavoverci so v enomer kričali: „Le čakajte, ko se megla vzdigne in razkadi, boste videli na tej podobi najkrasnejšo deželo.“ Čakali smo in čakali, a megla se ni hotela razkadi, marveč je razjedla podobo tako, da lukenj in špranj še ustavoverci, njim na čelu ministerstvo, z vsem prizadevanjem in popravljanjem več zakrivati ne morejo.

Kedar kaka družba, prej še tako zlozna in ene misli med seboj, po splošno narejenem in odobrenem načrtu kam zaide, da ne more več naprej, nazaj pa tudi ne ali pa se tega sramuje, takrat se brž vname prepir, razpor,

nobeden noče veljati za tistega, po čegar slabem svetu so vsi v pogubo zabredli. Trdno prijateljstvo je brž razdrto in očitane obleče se v hude besede in morda še silna dejanja. Kaj takega je zdaj v dunajski zbornici videti. Proračun za prihodnje leto kaže, da je Avstrija pod ustavoverskim sistemom tako daleč zabredla, da brez novih dolgov ne more naprej, če hoče tako voziti, kakor do zdaj. Do tega spoznanja so prišli tudi ustavoverci, ker je prišel vsak, kdor ni nalašč slep in gluha.

Če zabrede voz v močvirje ter tam obtiči, so krivi tega vsi, ki so ga vlekli, pa tudi tisti, ki so ga potiskali. Ministerstvo je tu voz vlekelo, a ustavoverci so potiskali. Toda zdaj, ko se je zgodilo, kar se je moralo zgoditi, so se obrnili nazaj in očitajo edino le ministerstvo, da je voz zavleklo. Da leté ostre puščice iz opozicijskega tabora, to je čisto naravno, ker so vedno letele; te puščice bi ministerstva tudi tako ne zbadale, ker ima zá-nje debelo kožo; ali „et tu, Brute“, kar morajo zdaj reči, to, to jih peče. Puščice iz ust prijateljev, enakomislečnih prejšnjih sodružnikov — te jih skle. In kake so te puščice! Poslanec Plener (sin bivšega denarnega ministra) reče sedanjemu denarnemu ministru Pretisu javno in v obraz, da Avstrija še ni imela tako slabega denarnega ministra, kakor je sedanji. Ko ga zarad tega Pretis z ostro besedo prime, odgovori Plener, da ministreve napade na svojo osebo „z zaničevanjem“ odbije. In kako zadoštenje dobi minister, ki zahteva, naj predsednik poslance pokara? Zbornica sklenu, da je minister teh besed sam kriv, da toraj Plener ne zasluži graje. Drugi dan ga pa vendar predsednik pokara, toda Plener odgovori, da mu je lepa obleka, v katero je predsednik zavil grajo, všeč, a da on v kljub temu svoje besede ne popravi.

Tako se godi ministrom in še huje, kajti na lastna ušesa morajo slišati željo, naj gredo — čim prej, tim bolje za državo. Morda imajo ministri kosmata ušesa in debelo kožo, da jih take dogodbe ne primejo tako, kakor bi kdo mislil. Ali kaj poreče ljudstvo, ki sliši in bere, kar se v tisti zbornici godi, za katero si on zbira najboljše može, može svojega zaupanja! Ljudstvo še vedno upa boljših časov, ono se nadja še zmiraj pomoči in pravice od tistega kraja, iz kterega mu ima priti naravno, po ustavi in postavi. Če pa sliši in bere, da ravno na tem mestu sede ljudje, ki, namesto da bi državi pomagali na trdne noge, tedaj ljudstvu do blagostanja, spravljajo s svojo modrostjo državo v čedalje večje dolgove in dežele in narode v različne nadloge in siromaštvo — vse to po sistemu, — kaj bode reklo k t e m u ! Ali ne bo — — — *)

Politični pregled.

V Ljubljani, 13. decembra.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja se „Politiki“ telegrafuje, da nadvojvoda Albrecht je v Petrogradu govoril o tem, kaj naj se zgodi, če bi bilo treba zasesti Bosno in Hercegovino. Iz napitnice cara ruskega pri svečanosti sv. Jurija P. Cor. sklepa, da se zveza 3 cesarjev ni razbila; nekteri listi pa v njej hočejo videti ponovljenje nekdanje svete alijance, ki pa ne bi bila po volji niti Bismarku niti Andrasya.

Za dunajskega nadškofa bi nam nekteri kaj radi vsilili kardinala Hohenlohetta, znanega prijatla vlade pruske. Pa „Vat.“ pravi, da vse prizadevanje je zastoj.

*) Konečni sklep prepustimo bralcu samemu, ker še tako ne vemo, če nismo za državnega pravdnika uho preveč rekli. Vred.

Omnibus.

(Spisal Obadovič I.)

„La littérature et le savoir de notre siècle tendent beaucoup plus à détruire qu'à édifier. On censure d'un ton de maître.“ Zlati moj Rousseau, zlate besede si zinil! Ljudje, ki mislijo, da so v najem vzeli „savoir“, da vse vedo in znajo, — sodijo, zabavljajo in razdirajo, kar so drugi sezidali s trudom. Nesrečno strast kritikovanja in zabavljanja nahajamo pri vseh stanovih in starostih, pri obeh spolih, zlasti pri ženskem. Že mali ferkolinček, ki je ravno kar nehal hoditi primši, sodi vedenje, hojo in govorjenje odrasčenik; mali „klobasist“, ki je še le zapustil abecednik, sodi svoje učitelje, njih zmožnosti in vednosti; mali paglavec, ki še platno prodaja in z rokavom poteze dela pod nosom, hoče že več vedeti nego starši, kakor pravi Vodnik: „jajce več ko puta vé“. Vsaka krevlja hoče vse boljše znati, vedeti, narediti; vsak bizgec če že biti mojster vseh

mojstrov, prvak prvakov. Najpoštenejše vlečejo skozi zobe taki, ki so toliko pošteni, kolikor Vlahova torba; najučenejše pitajo z bedaki taki, ki imajo v glavi toliko praznote, da bi se v nji lahko zasukal parizarski voz.

Jaz pa sem dobra muha, obadovič, ki rad branim kritikovane, zasmehovane ter rad obadam kritikune in zasmehovače. Danes vzamem pod svoja brambovska krila — koga? Petra Skalića. In kdo je ta Skalić? Posluš! Peter Skalić je že zdavnaj — šestnajstega stoletja — tlačil travo. Po njegovih žilah se je pretakala rdeča, plebejska kri. Hodil je v šolo Hrvatiček, iz kterega je postal Hrvat in velik učenjak, ki je imel okolo vratu znamenje, kterega stanu da je, — kolar. V svoji veliki častilakomnosti je izmišljeval in delal pisma, s kterimi je sleparsko dokazoval, da je rojak vladarjev bavarskih in pruskih, potomec cesarja Andronika Paleologa, kralja Ferdinanda in Jákopa Neapolskega in Aragonijskega, kralja Petra Siciljskega, kralja Matijaža Korvina itd.

Naposled se je odpovedal, češ, „grozovitemu papežtvu“, polutril se je in — oženil.

Lutrovec Skalić je bil krepak delavec na bogoslovskih njivah, kjer je z linealom in cirkljem v rokah rezal mogočne brazde. Med drugim je o zakramentih spisal delo, ki je napolnjeno z različnimi geometričnimi figurami: s trokoti, čveterokoti itd.

To delo je hvale vredno. Ali ni krasna misel, dogmatične članke dokazati z geometričnimi podobami!? Mož je verstvo povzdignil do vede; po njegovem sistemu ni treba nič več verovati, ampak vse le dokazati z geometrijo. Matematični dokazi pa drže, kakor tat beriča.

Pa našega Skalića so vrstniki zasmehovali zavoljo tega dela. Trdili so mu v brke, da je to delo jalovo, ker je polno hipotez; da je bedasto, ker se dogmatični članki ne dajo tolmačiti in dokazati z geometričnimi figurami, ampak z vse drugačnimi dokazi.

Vsak lahko ugane, da tu iz Skalićevih

V državnem zboru se vrši posebna razprava državnega budžeta. Ministerstvo že davno ni slišalo tak grenkih kakor mu jih pod nos drobé ne samo konservativni in narodni, ampak tudi ustavoverni poslanci. Ko je denarni minister Depretis v neki seji rekel, da mladi Plener, sin bivšega ministra, operira na račun svoj ali svoje stranke, je mladi Plener odgovoril, da to natolcevanje z zaničevanjem zavrne. Vsled tega je vstal v zbornici hud vriš in ministri so predsedniku Rechbauerju hudo zamerili, da govornika ni posvaril. Ker so ministri in zlasti Depretis zahtevali kako zadostenje, posvaril je dr. Rechbauer 9. t. m. poslanca Plenerja, a pripoznal je ob enem, da poslanec je hotel s tem zavrnuti le osebni napad ministrov in da le beseda z zaničevanjem bila je prebuda. Plener se je g. predsedniku zahvalil za tako posvarilo a pristavil je, da tudi zdaj še s pravičnim srdom zavrača zabavljece ministre. Stranka ministrova je klicala „oho“, na desnici in levici so ploskali, ministrom pa in zlasti Depretisu to zadostenje ni bilo nič kaj všeč. Tekel je k predsedniku in se je dolgo z njim razgovarjal.

Za tem ministerstvu silno neprijetnem dogodkom prišla je pa zanj še večja stiska. Pri obravnavi o dispozicijskem zakladu so poslanci Wurm, Oelz in nemškoliberalni Heinrich vlado hudo pestili. Wurm ji je očital, da je ona kriva, da so sedeži poslancev českih še prazni in da so se okolišine med vlado in Poljaki spremenile. Moravci so prišli v zbor, ker hočejo pokazati, da ljudstvo upora še ni sito. Ministerstvu nihče več ne zaupa, ker njegova podlaga je „chabus.“ Posebno ostro je bičal časnike, ki zobljejo iz dispozicijskega zaklada in zasmehujejo vero, narodnost in pravice deželne. Oelz je dispozicijski zaklad spodbijal na šaljiv način. Kot kristijan, je dejal, moram moliti. Gospod, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo, kot Avstrijski rodoljub pa moram z očenašem reči: Reši nas tega hudega. Heinrich je najprvo prijel vradne liste, ki imajo namesto koleka c. k. orla na čelu. Rekel je, da vlada nima pravice izdajati takih listov in razpošiljati jih brez poštnina. Tudi se vlada zelo moti, če hoče na ta način v javnem mnenju kaj doseči, kajti tudi vstavoverna stranka do te vlade nima več pravega zaupanja. Take in enake besede nemškega vstavoverca so ministre kar osupnile, kajti one najbolj pričajo, kako z ministerstvom stoji. Poročevalec Kuranda jih ni spodbijal, ampak je ropotal le zoper federaliste. Pri glasovanju so

poslanci na desnici, demokrati in velik del naprednjakov, med njimi celo Giskra glasovali zoper dispozicijski zaklad 50.000 gld. Če bi bili drugi možje ministri in bi se bilo z njimi tako ravnalo, prepričani smo, da bi se bili še tisti dan odpovedali ministerstvu. Bodo li to storili tudi sedanjji? Kdo to ve? Na Ogerskem se govori o krizi v ministerstvu našem, kateri pa glavni vzrok niso dogodki v državnem zboru, ampak čedalje sitnejši obravnave med vlado našo in ogersko. 18. t. m. bo državni zbor nekaj časa presekán, potem pa se zopet sošel ter do konca februarja važnejše reči rešil. V marcu, aprilu in maju se snidejo delegacije in deželni zbor, mesca septembra pa prične državni zbor razprave o nagodbi z Ogersko.

Ogerski zbor je 11. t. m. dovršil obravnavo budgetno ter sprejel predlog vladin, kteremu sta nasprotovali desnica in skrajna levica. Denarni minister ogerski potrebuje denar in je moral narediti nov primanjkljaj za leto 1876; vse je kakor pri nas.

Vnanje države.

Srbski knez čedalje bolj čuti, kako mrzlo je ljudstvo proti njemu, ker se je ustavljal vojski zoper Turke; ko je preikrat s svojo zeno prišel v gledišče, ga skoro nihče ni pozdravil. Vsled tega hoče si srca Srbov zopet pridobiti in bode na pomlad pričel vojsko zoper Turka. Manjka mu le še denarjev, ki jih bo pa dežela vzela na posodo, kakor je storila Črnogora, ki je v Parizu dobila na posodo poldrugí milijon frankov.

Turška vlada ni hotela sprejeti navetov Andrassyjevih o premembah v Bosni in Hercegovini, ktere hoče Andrassy pa vse eno objaviti. Slišati je bilo, da v Bosni se močno dela za Avstrijo in da neka deputacija hoče iti k cesarju avstrijskemu prosit ga, da naj zasede to deželo.

Va Francoskem so se pri volitvah za starašinstvo v Parizu bonapartovci volitve ali zdržali ali pa so glasovali z levičniki. Ministerska stranka je ostala v manjšini.

Izvirni dopisi.

Hrvatska 12. decem. (Madjari pa Hrvatje.) Zopet prete Madjari Hrvatskej, da jej hočejo odtrgati en del njenega zemljišča, namreč Medjumurje, ter ga spojiti z materjo zemljo(?) Ogersko in sicer v cerkvenem obziru, kajti politično je že pred desetimi leti zedinjeno. Madjari hočejo vse pomadjariti in ker jim to ne gre vse gladko od rok, treba jim je, da

protivnikov in rešetarjev govori zavist. Zavidali so učenemu Hrvatju, da je dogmatične članke dokazal z geometrijo, kar sami niso mogli storiti. Ni sreče brez zavisti, kakor pravi Malorus: „Nema sčastja bez zazdrosti“. Črna zavist! Skalić je imel čisto prav. Zakaj ne bi verstva podprl s trokoti, četverokoti, če je mogoče? Ali neso dokazi take dogmatike neovrgljivi? kdo more napadati verske članke, sloneče na matematiki? Skalić je imel dober namen, bogotajce postaviti pod zračno sesalko in od njih odsesati zrak življenja, ter tako zatreči s pozemeljskega površja bogotajni rod.

Bil sem na gimnaziji, učil sem se dogmatike, ali v nji ni bilo — geometričnih figur. To ni bilo prav. Od tod toliko učenih in neučeni, pri kterih je vera tako slabo zagozdena; od tod toliko bogotajcev. Vse drugače bi bilo, ko bi imeli geometrično dogmatiko, ali dogmatično geometrijo! Kdo bi se mogel ubraniti geometričnim podobam in matematičnim dokazom? Nihče, ki ima v glavi le mili-

gram možgan. Ko bi bil naš katehet vzel v roko kredo, stopil k tabli, začel pisati in risati, računati in razlagati o „neskončnih velikostih“ — unendliche Grössen —, vsak bi moral verjeti matematiki, da je neskončno Bitje; naredil bi bil potlej trokot, v njem vse tri kote enako velike, in bi geometrično dokazal, da so vsi koti enaki, pa vendar različni, da je troje kotov potrebno, sicer ne bi bil trokot, da je trokot brez konca in kraja — to bi bilo troje oseb, vse enake, nobena večja, nobena manja, vse brez konca in kraja. To bi bilo vse kaj drugega, kakor gnojne vilje s tremi roglji! — Napredek! napredek! Skalić je živel pred več stoletji, pa je vendar že takrat dogmatiko naprej pomaknil tako daleč; pomaknil jo je pa v trokote in druge zvite kote. Dan danes ni več ne duha ne sluha po Skalićevem napredku; dokaz temu so naše gimnazijske dogmatike brez geometrije in aritmetike, brez figur, brez sinusov in kosinusov.

In vendar smo v 19. stoletji, ko hočejo

imajo vso cerkveno in deželno oblast v svojih rokah. Medjumurje spada namreč pod cerkveno oblast zagrebško in ta mora podajati svojim vernim dušno hrano v tistem jeziku, ki ga narod govori, ker drugač je vse brez vspeha. To Madjare v oči bode, treba je tukaj, mislijo eni, madjarskih duhovnov, in v kratkem bo vse madjarsko. In vse to bi se moglo zgoditi, ako naše oblasti ne bodo pazile. Zatorej „Obzor“ dovikuje nadškofu Mihaloviću in Mažuraniću banu, da naj za božjo voljo gledata, da rešita Medjumurje madjarskih krempļjev, kar se bode po prizadevanju teh dveh dostojanstvenikov gotovo tudi zgodilo, kakor se je radi bosanskih klerikov, ki so vkljub potrditvi prvega predloga izvanjskega ministerstva v Djakovu ostali, a ne v Pešto premeščeni bili. Tudi najmočnejemu je neka meja postavljena.

Kako slabo stoji z našo granico, vidi se iz tega, da so njeni tako zvani prijatelji, vrh vseh general Mollinary, proti spojitbi z ostalo zemljo in da se tudi zanaprej še ne bode krajiška železnica zidala, kakor je general Mollinary odgovoril hrvatskim merjevcem, ki so to progo izmerili. Rekel jim je vrh drugega tudi, da jih ne more nič več podpirati, ker nima dela zanje, ali tudi zavzeti se ne more zanje pri Madjarih (oni so jih namreč iz službe odstranili, ker niso madjarsko znali na hrvaških železnicah), ker so zdaj tako okolnosti nanesle. To so dosta žalostne besede od moža, v kojega je poprej ves hrvatski narod zaupanje stavil, da mu bode pomagal; jaz sem pa vedno govoril, da bode general Mollinary sčasoma se pokazal še velikega Madjara, in zdaj je na moje prišlo. Čudno je vendar, zakaj se železnica ne dela, ko je denar od prodanih šum na obresti(?) založen, saj bi deželi vendar več koristila železnica, nego zdaj koristi denar. Morda so pa to novi madjarski Colberti? Naj jih imajo, saj jim jih je treba.

Pri vsem tem žalostnem stanju naše zemlje se pa vendar še najbolj čudimo „Obzoru“, da je poprej Mollinarya v zvezde koval, zdaj pa molči, mesto da istino kaže. Je li to tudi oportuniteta? Še bolj čudno pa je njegovo obnašanje proti Madjarom. Pri vsakej priliki se najde uvoden članek proti temu bratskemu narodu, ki je dosta zabeljen za predruznika, kakor je Madjar. Psuje se, vpije se in toži se na krivice, ki se gode Hrvatom, Slovakom in Srbom. To vse se lepo bere na Hrvatskem — a Madjari se temu smeja, ker oni vendar vkljub temu vpitju dosega, svoj cilj, kar se tiče madjarigacije. V drugič se zopet vpije, da

vsako védo stlačiti v matematično munduro, ter celó nepotrebne resnice dokazujejo z matematiko, postavim, da ženske sploh več besedi na dan izgovore nego moški.

V stoletji železnic in telegrafov in prirodoslovnega nauka bi moral za vsakim verskim člankom stati neovrgljiv geometrični dokaz. To bi držalo! Kmalu bi se potem lahko na prste prešteli nejeverni Tomaži!

„Kje so časi, kje so dnovi“ — Skalićeve dogmatike?! — Kje so časi, kje so dnovi, ko bomo zopet imeli geometrično dogmatiko?! —

Obljubo sem dopolnil. V obrambo sem vzel trioglatega, četverooglatega in še večoglatega dogmatikarja Skalića, in mislim, da moja bramba ni mahanje po zraku. Če pa kdo ni zadovoljen z mano, češ, da sem krompirjevec in slab brambovec oglatega Skalića, ta naj obrne na-me ali na-se — na oba se prilega — španjski pregovor: „La lengua luenga es señal de mano corta — dolg jezik je znamenje kratke roke.“ —

se na Hrvaško in Slavonijo v skupnih zadevah nič ne troši, za Reko se pa precej en milijon zavali. To je vse dobro. Ali vpraša se, zakaj neki Miškatovič v Pešti ni še besedice črhnil zaradi velikih zgorej omenjenih krivic? Zakaj se tam ne govori, kjer je mesto za to, da bi svet vedel, da so tudi Hrvatje v peštanskem parlamentu zastopani in da tudi njih krivica peče? Ste čuli Borlea? Njega posnemajte vsi Hrvatje in — Madjari bodo vsaj slišali, da krivico delajo, zdaj morda tega še ne znajo. Ni dosta groziti se na tihem nego javno je treba sovražnika napasti. — Na Hrvaško se nič ne troši, vpije „Obzor“, in ko je Makanec to vse s številkami dokazal v svojem velikem in najlepšem govoru, kar jih je bilo letos slišati v saboru, napadel ga je „Obzor“ ter imenoval Katilinom, govor pa je ves popačil. Jeli ni tudi to oportuniteta?

Domače novice.

V Ljubljani, 14. decembra.

(„Laib. Schulzeitung“) 10. t. m. v načelnem spisu „Die Verfassungsgegner in der krainischen Lehrerschaft“ vstavovernim učiteljem kliče policijo na pomoč zoper „par“ velikih agitatorjev narodnih, dasi pravi malo prej, da so ljudski učitelji, in sicer le ljudski učitelji, kateri zoper novo šolo pisarijo po naših narodnih in klerikalnih listih. V tej reči se pa jako moti, kajti doslej to še ni resnica. Tudi piše, da so koj od početka izpodkopavali oni pri ljudstvu zaupanje do nove šole in do novih šolskih postav. Oj reva, kako se more izpodkopavati zaupanje, kjer ga še celó nič ni, in vstavoverci sami ste temu vzrok, da ga slovenski narod koj iz početka nobenega imel ni. Sicer bi pa pisaču onega sestavka, kateri bi rad „par“ narodnih učiteljev dejal ob glavo ali službo ali poslal vsaj v Sibirijo, svetovali, naj ušesa, ako jih ima za poslušanje, malo bolj nategne in naj poslušaj, kako sodijo izkušeni poslanci v državnem zboru ravno te dni njegovo hvalisano vstavo ali sistemo in njen dobrotljivi sad, kterega Slovence Bog varuj!

(Predpotopna poslanica o Stritarjevem „Zvonu“.) Stritar Josip, rojen v Lašičah na Kranjskem l. 1836, razpošilja te dni vabilo k naročevanju na svoj list „Zvon“, kateri z novim letom začne zopet izhajati. Da se vrednik omenjenega lista šteje med izvrstne pisatelje slovenske, tega nikdo ne taji. Zgodaj že je bil jel pisati in popevati še učenec na gimnaziji ljubljanski; pisaril in pevaril je potem „mnogaja leta“ dijak na vseučilišču dunajskem, dokler je letos postal učitelj gimnazijski v Hernalsu, od koder hoče tudi v prihodnje slovstveno koristiti domovini svoji pa mladini slovenski. — Kako osodo pa je imelo doslej pri Slovencih njegovo slovstveno delovanje?

L. 1866 je bil jel z J. Jurčičem nabirati in izdajati „Klasje z domačega polja“ t. j. zbirko najboljših del slovenskih pisateljev z dodanimi kritičnimi uvodi, življenjepisnimi črticami in kamnotiskanimi podobami; toda — izdala sta bila samo Fr. Preširna, in — „Klasje“ se je — usušilo. — L. 1868 sta izdala in založila J. Stritar in J. Jurčič „Mladiko“, I. leto; toda — II. leta ni bilo več na dan, tudi „Mladiko“ je pobrala — slana. — L. 1869 prišle so na svetlo „Pesmi“, zložil Boris Miran na Dunaji t. j. Josip Stritar s I. geslom: „Lehke nogé, lahko sercé, — Iz persih mladih pesem glasna; — Tako k dekletu v vás se gré, — Tako mladost se vživa jasna.“ — Kako osodo so imele posebej te pesmi, ne vém; to pa vém, da učenci, kateri

so vživali takó mladost svojo jasno, ginili so „duhom i telom“. — L. 1870 vredoval in založil je J. Stritar na Dunaji lepoznavski list „Zvon“; toda — 15. decembra tistega leta je povedal naročnikom njega vrednik, da „Zvon“ je končal svoje prvo in zadnje leto, s pristavkom na čelu: Diem perdidit, amici! — L. 1872 zveneli so njegovi „dunajski soneti“, in šumela so „Preširnova pisma iz Elizija“, na svetlo dal in založil Jos. Stritar; toda — s pismi tudi soneti, ker „lažnjivi“, dasi zbadljivi, šli so — z mirom. — Za prihodnje leto 1876 napoveduje Jos. Stritar Slovincem spet „Zvon“; — kaka bode neki mu osoda?

„Slabo znamenje za slovensko ljudstvo bi bilo, ko bi tako slovstvo med njimi se ohranilo“, rekel mi je star in skušen učitelj o lepoznavskem listu „Zvonu“ nekako sredi l. 1870; in res — ubil se je bil koj I. leto, dasi je spisovan in vredovan bil uzorno. Kaj more biti temu vzrok?

Sveto pismo pravi, da črka morí, duh le oživlja; kaj pa, če tudi duh morí — duh, — kaj pa tedaj? — In ravno duh je, kateri po književnem delovanju sem ter tje morí in pobija. — Kakega duha je Josip Stritarjevo slovstvanje, kažejo na pr. najbolj očitno pesmi njegove. „Natora sveta! poje str. 5, vsliši moje želje: — Sercé ti drugo v persi meni vstvari, — Al pa mi petja sladki dar podari!“ — „Pred tábo na kolenih v prahu — Ponižan jokaj sem glasno“ — poje dekletu str. 12; str. 70, da pesnik pravi v sercu nosi človeštva neskončno gorjé; str. 114 mluje konja terpina, češ, saj vaš Adam ni iz vojnice stopil. —; str. 147 po umoru in samomoru. da končana je sodba, sodnik končan; str. 150 o sinu izgubljenem samomorilcu pravi: „Da smo rojeni, to nesreča, — To greh, pokora je največa“ itd. itd. — Kdo ne vidi, kdo ne čuti, da to popevanje je po zgledu nekterih nemških pesnikov, katerim služijo v predmet „Weltschmerz, Emancipation des Fleisches und des Weibes und revolutionäres Umkehren der Dinge“, in da tako popevanje je konec pravi poeziji?!

Duh je, kateri oživlja; pa tudi duh je, kateri morí in pobija. Kak duh vladal bode v prihodnjem „Zvonu“? Iz vabila njegovega ni še poznati. In kaka mu bode osoda? Dokaj star mu je že vrednik; upajmo, da zmodrila ga je vsaj že — skušnja!

(Ali zopet že začnjenate dražiti?) V podlistku nedeljskega „Naroda“ slavja nek menda še zelo mlad učenec svojega mojstra Sokrata, namreč Boris Mirana (Stritarja). To veselje mu slobodno, vsak je za nekaj navdušen, vsak ima svoj ideal po svojem okusu, zato mu nihče ne bo zameril, če ta ideal do nebes povzdiguje — — da le nikogar ne žali. Toda slavna pesem, katero v omenjenem listu učenec poje svojemu mojstru, ima menda glavni namen Boris Mirana povzdigovati s tem, da vse druge slovenske pesnike, pisatelje, politikarje in narodnjake zasmehuje in v nič stavi. Boris Miran je vse, vsi drugi nič! Zato se dajó brce „Novicam“, ktere so navdušenemu prenapetnežu „ognjišče“ za sožiganje duhovitih izdelkov, in „Danici“, „Matici“ itd. Boris Miran je zamaknjencu domoljub, „ki ljubi svojo domovino, kakor nikdo pred njim in nikdo za njim ne.“ (!) Tako gre nadalje zametavanje vseh drugih, ki so za domovino delali in delajo z vspehom. Kaj je Boris Miran delal in dosegel, to je videti iz gori stoječega spisa, vendar ga mi spoštujemo in pripoznamo njegovim izdelkom kolikor toliko vrednosti. Zato pa prašamo vredništvo „Slov. Naroda“: Kaj namerava s

priobčenjem takih proslavic iz peresa zamaknjenca zlasti zdaj, ko bo Stritar zopet jel izdajati „Zvon“, za kterega mu bo v prvi vrsti treba — naročnikov? — Ali se ima z novim letom zopet pričeti ostudni osebni prepír?

(Za mestne reveže) je bila v nedeljo popoldne v katoliški družbi tombola, ktere se je vdeležilo toliko udov, da so bile vse sobe natlačene. Pred tombolo so preč. g. prošt Jarc, ki vsi goré za napredek tega jako koristnega društva, zbranim razložili ob kratkem pregled sedanjega cerkvenega gibanja.

Razne reči.

— Duh. spremembe. V lavant. škofiji: Č. g. K. Lesjak je imenovan za župnika v Kostivnici. V ljub. šk. je 11. t. m. umrl v Hotiču č. g. Franc Strojín, duh. v pokoji. R. I. P.

— Razpis učiteljskih služeb: Na Goriškem. Nadučiteljska služba v Kamnjah s 500 gl. in stanovanjem, do 19. dec.; in učit. služba v Pevmi s 400 gl. in stanovanjem, do 19. dec. na kr. šol. svét.

— Premembe pri učiteljstvu: Na Štajarskem. Gospodična Marija Vidic (iz Ljubljane), podučiteljica v Reichenbergu; gosp. Fr. Manih, podučitelj v Malokah; gosp. Šinkovec (ljubl. učit. k.) je dobil službo pri sv. Lamprehtu (na zgor. Štajarskem). Gosp. Jože Potočnik, učitelj v Monšpergu, je šel v pokoj.

Na Goriškem. Gdč. Ema Toman, učiteljica na c. kr. vadnici v Gorici. G. J. Hrovatin iz Gorjanskega pride v Nabrežin. G. Jak. Jelšček iz Brestovice v Gorjansko. G. Andr. Starc iz Mavhinj v št. Polaj. G. Ivan Sluga iz Avberja v Brestovico. G. Fr. Zakrajšek z Nabrežine v Mavhinje. G. Matija Leban je postal 2. učitelj v Sežani. G. Jož. Trampuš je potrjen v Kostanjevici. G. Blaž Sedevčič iz Žabelj pride v Šempas. G. Oton Dic iz Bilj v Žablje. G. Jer. Rajar iz Lokovca v Bilje. G. Anton Cargo iz Altura v Istri v Lokavec. G. Matevž Lapajna z Barke v Bedano. Gdč. Zupančič je imenovana učiteljica trirazredne mešane šole v Bovcu.

— Konfiskacija „Slov. Gospodarja“ šte. 48. od visoke c. k. okrožne sodnije celjske ni bila potrjena. Državni pravdnik je rekuriral v Gradec.

— Vipavska čitalnica bode imela dne 19. decembra 1875 svoj redni občni zbor, k katere mu vse p. i. družbenike, ki jim je mari obstanek našega društva, k obilni vdeležbi vljudno vabi.

— Slavčev odbor v Gorici ima 16. t. m. ob 1 uri popoldne sejo v goriški čitalnici, da se dogovori o koncertu 30. dec. Ako bi kak odbornik ne mogel priti, naj pismeno naznani, koliko pevcev pride itd., da se bo vedelo preskrbeti stanovanje in drugo potrebno.

— Janko Pajk, profesor in lastnik tiskarne v Mariboru se je mesca listopada zaročil z gospico Pavlino Doljakovo. Gospica je vrla domorodkinja in slovenska pisateljica.

— Nemčija se je razbila, pa ne država, ampak ladija „Nemčija“. Vtonilo je 60 oseb, 48 mož, 15 žen in otrok pa 86 mornarjev pa je bilo rešenih. — V Bremenu se je razpočil nek zaboj s streljivom ter vsmrtil čez 50 oseb na ladiji „Mosel“, ki je ravno hotela odriniti v New-York. Ladija je bila tako poškodovana, da se je morala popraviti, preden se je podala na pot.

— Varujte se mazačev! Iz Tuharjev se piše „Sl. Gosp.“: Tukaj je pretečeni teden še mlad kmet žalostno smrt storil, zapustivši ženo in otroke. Blizo pred enim letom se ga je lotila iz uzrokov, ki se tukaj popisati ne dajo, božjast ali beteg sv. Valentina. Strlo ga

je v začetku po 10—16 krat na dan — se vé, da ga ni dolgo krč držal. Podal se je k zdravnikom; toda vsak izučen zdravnik mu je bil prepočasen in predrag. Tedaj se podá k mazačem — konjedercem. Kdor mu je kakega mazača svetoval, prikupil se mu je; in za take mazače — konjederce denarja nikoli ni zmanjkalo. Nekaj dni pred svojo smrtjo je bil celih osem dni pri nekem takem zdravniku blizu Vranskega! Ko pride domu, se vleže, in ne vstane nič več; v treh dneh je bil mrtev. Ne bi ta prigodba zamogla c. k. okrajnega glavarja nakloniti, da zdravnika — konjederca popraša, na katerem vseučilišču si je pravico pridobil, da sme ljudi ozdravljati?

Naročnikom „Brenceljnovim“.

Davno že ni bilo „Brenceljna“ na dan, to je res, žalibog! Mnogo je vprašan in pritožeb mi došlo, na ktere odgovarjam ob kratkem to-le:

Zakaj je lansko leto „Brencelj“ mogel le v 15. številkah izleteti, to je menda vsakemu znano. Jaz sem — zanašaje se na poštenost in podporo vsaj vseh naročnikov, ki so naročnino poslali obljubili, naznanil, da bo izšlo 24 števil. Ali naročnine mi je komaj toliko došlo, da sem jih mogel izdati 15. Zato sem — opominjevale kasne plačevalce — obljubil izdati letos še zaostalih lanskih 9 števil. Stare zaostale naročnine, ktera znaša do 1. julija lanskega leta nekaj čez 3000 gold., pa nisem dobil še 100 gl. ne, zato nisem mogel držati svoje obljube.

Vkljub te žalostne skušnje nadaljeval sem „Brenceljna“, za ktere ga mi je došlo ob novem letu toliko naročnine, da bi bil mogel izdati 6 do 7 števil. Toda to ne bi me bilo oviralo izdati lista redno ali neredno, kakor bi bilo mogoče. Prikazala se je marveč druga nevarnost. Državno pravdnništvo jelo je zasegati vse slovenske liste kakor nezrelo sadje ali strupene gobe. In ti listi vendar niso bili „strupeni“ tako, kakor je navadno bila vsaka številka „Brenceljna“. S konfiskacijami pa se godi listom velika škoda, in tako bi se bilo meni prav gotovo pripetilo, da bi šli vsi listi zaporedoma v Ahčinov koš, ne eden ne bi bil prišel naročnikom v roke, mene pa bi bili stali mnogo denarja — o trudu in delu ne govorim.

Te za-me in za „Brenceljnovce“ naročnike žalostne razmere so me napotile do resnega premišljevanja, kaj mi početi! Na tej strani državno pravdnništvo in Ahčinov koš, na drugi naročniki, kteri po vsi pravici zahtevati smejo dobro zrnje, ne plev, vrh tega pa še velika — velika množica tistih, ki so že davno zaostalo naročnino plačati pozabili ali je nočejo plačati, — res, vse to me je spravilo v veliko zadrego. Prejemati naročnino, a lista ne izdajati, to je goljufija. In vendar je „Brencelj“, kakoršen je bil, kakoršnega naročniki želé in naročajo, nemogoč, vsaj zdaj še. Večno to ne bo trpelo, morajo priti ugodnejši časi, saj se nam kaže že zarja srečnejših dni, ko bo tudi „Brencelj“ smel brencati, ne da bi mu vedno državni pravdnik za hrbtom stal.

Zato sem po dolgem premišljevanji in posvetovanji z našimi možmi sklenil sledeče:

Dokler bo vlekla sedanja mogočna nemčurska burja, bo „Brencelj“ brencal le previdno; kedar mu bo mogoče, bo poslal med svet toliko števil, kolikor se bo dalo. Tisti zvesti prijatelji njegovi, kteri so mu plačali za celo leto naprej, tedaj za 24 števil, naj potrpe z onimi vred, ki so jih plačali le 12.

Dobili jih bodo počasi, a vse; kedar bo burja malo potihnila, se bo „Brencelj“ zmuzal na prosto.

Za prihodnje leto naj se tedaj prijatelji njegovi naročajo le na 6, 12, ali 24 števil, ker jaz pri sedanjih žalostnih razmerah nikakor ne morem biti porok, da bom mogel vsak mesec po dvakrat ga izdajati. To pa ne velja za tiste, ki so svojo naročnino že naprej poslali; ti bodo dobivali list, dokler je plačan.

Brž ko postanejo razmere ugodnejše, ko bo nehal sedanji nemčurski pritisek, bo „Brencelj“ zopet brencal, kakor od začetka, namreč po dvakrat na mesec, morda še po večkrat, nehal ne bo, če Bog da in sreča junaška.

Temu naznanilu pridam le še opravičeno prošnjo, naj vsi oni, kteri so do 1. julija 1874 še kaj na dolgu, vse poravnajo, da mi bo moč spolniti svoje dolžnosti do tistih, ki so plačali številke, kterih še niso prejeli.

J. Aléšovec,
vrednik „Brenceljna“.

Poslanica.

Ker na mojo poslanico v „Slovincu“ št. 135 naš župan v št. 273 „Slov. Naroda“, in „Slovincu“ št. 144 tako nedolžno odgovarja, ter mi celo nekako osobnost, blamažo itd. podtikuje, odgovorim še enkrat in sicer zadnjokrat, da kdo ne bode mislil, da je vendar to res, kar se je v imenu županovem pisarilo.

Gospod župan, kako Vam je mogoče trditi, da sem pisal neresnico v „Slovincu“? Niso ležala drva in plohi razkopani na deževji, ko ste jih še le 23. novembra, tedaj 7 dni po mojem „poslanem“, spravili v podstrešje? Se niso plohi in drva raznaševali? Vam ne ve nič gospod tajnik povedati o onem človeku, kateri je drva tako dobrovestno odbiral za ogelnico, ki sta ga tajnik sam in eden tadajšnjih občnih svetovalcev zasačila? Gospod župan ali Vam niso nič znana vrata pri kleti ali pa vnašna okna pri hšt. 7. in pa plohi, ko so tukajšnji železnični most popravljali? Ali je morebiti most pri svetem Florijanu iz železa narejen? Gospod župan, to odgovorite in mi dokažite, da ni res, potem Vam rad verjamem, da pišem jaz več neresnico nego Vaša pisalca. Dalje tudi trdi dopisnik v „Slovincu“ št. 144, da ni maral več voljen biti, kar je pa popolnoma neresnica, kaj niste gospod župan, mene osebno za glas prosili, kaj niste v pričo več odbornikov obljubili, nekaj občinskega dolga odpustiti, če bodo Vas zopet volili? Kaj niste Vašemu beriču naročili, naj ljudi nagovarja za Vašo volitev, kar je sam tistikrat pravil in še zdaj pravi?

Da Vam pa to pismo naznanim in ne ustmeno, kar bi radi imeli zarad „ljudi“, je večidel zavolj tega, ker prvič nimam toliko časa, da bi pred pisarno naslanjaje se na vrata Vašega tajnika pričakoval, ali pa Vas v Vaši hiši iskal. To Vam in zagovornikom v odgovor od resnice piscočega Borovničana.

V Borovnici 9. decembra 1875.

Eksekutivne dražbe.

15. dec. 3. Jože Mankuč-ovo iz Kala (2690 gl.). — Jak. Adam-ovo iz Petelin (250 gl.). — 3. Andr. Žitko-vo iz Sele (1805 gl.), vse v Postojni. — 3. Petrič-ovo (jun.) iz Rafolč (1620 gl.). — 3. Matija Grošelj-ovo iz Drešen (300 gl.), oba na Brdu. — 1. Ant. Osana-vo iz Preval (1430 gl.). — 1. Jern. Ferfila-vo iz Senožeč (1010 gl.), oba v Senožečah. —

16. dec. 3. Tone Slak-ovo iz Biča (732 gl.) v Zafičini. — 3. Ant. in Lune Hoge-jeve iz Kleč (175 gl.) v Kočevji. — 2. Marko Mavrin-ovo iz Gorenjega vrha (30 gl.). — 2. Mih. Juran-ovo

(ml.) iz Črmošnic (640 gl.). — 2. Mate Filak-ovo iz Gribelj (878 gl.), vse v Črnomlji. — 3. Jože Skubic-ovo iz Police (1715 gl.) v Zatični.

17. dec. 3. Jan. Cucek-ovo iz Stare Sušice (6970 gl.). — 3. Jože in Mih. Čelhar-jevo iz Šentpetra (4670 gl.), vse v Postojni. — 3. Ivo Malešič-ovo iz Radovice (1890 gl.) v Metliki. — 1. Marije Mihelič-ovo iz Gerlega dola (181 gl.). — 3. Ant. Štefančič-ovo iz Jablanice, obe v Bistrici. — 2. Fr. Mižis-ovo iz Čečne vasi (1073 gl.). — 2. Jože Vidic-ovo iz Smolene vasi (1100 gl.). — 2. Ane Petrič-ovo iz Smolene vasi (1200 gl.). — 2. Jože Ljubič-ovo iz Bršlina (3370 gl.), vse v Rudolfovem. — 2. Miha Puhek-ovo (200 gl.). — 2. Jan. Jerman-ovo iz Loke (248 gl.). — 2. Jurij Mušič-ovo iz Dragatuša (567 gl.), vse v Črnomlji. — 2. Blaž Mirt-ovo iz Goloka (625 gl.) v Krškem. —

Štajerske.

16. dec. Blaž Jezrnik v Leaju 500 gl. (2.)
17. dec. Tom. Šuta v Gruškemvrhu 2490 gl. (2.), Blaž. Dobnik v Trničah 2011 gl. (2.) in Janez Kozjak 612 gl. (3.), zadnji Slovence nad Arvežem.

Telegrafične denarne cene 13. decembra.

Papirna renta 69:30 — Srebrna renta 73 55 — 1860letno državno posojilo 111:70 — Bankine akcije 920 — Kreditne akcije 208:70 — London 113 50 — Srebrn 105:70. — Ces. kr. cekini 5:34 — 20Napoleon 9:12.

Jos. Svoboda,

lekarničar „pri zlatem orlu“,
tik železnega mosta v Ljubljani.

priporoča toliko priljubljena salicilna zdravila, ki so:

1. Salicilna voda za izplakovanje ust pri grlobolenji (difteritis). (74—12)
2. Salicilni zobni prah za snaženje zob. Izmed vseh do zdaj znanih prahov najboljši.
3. Salicilna umivalna voda zoper vse kožne izpušaje.
4. Salicilna štupa zoper neprijetno potenje nog.

„ZVON“

začne izhajati z novim letom, po dvakrat v mesecu na celi pólí. Naročnina mu bode: za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold.; učencem in dijakom (po več listov skupaj v zavoji) 3 gold. na leto, 1 gold. za 4 mesece.

Naslov: An die Redaktion der Zeitschrift „Zvon“, Wien, Hernals, poste restante.

Na Dunaji, 1. decembra 1875.

(86—2)

Jos. Stritar,

Wien, Ottakring, Hauptstrasse 23.

Dr. Janez Steiner

c. k. bilježnik,

ima svojo (87—2)

pisarnico

v Kranji hiš.-št. 180.

V zalogi

Mart. Šuligoja

v Čepovanu pri Gorici

se dobivajo najboljši konjski, volovski in čevljarski žebli, podkvice za čevlje, noži, nožički in kostrji (favči) razne velikosti po jako nizki ceni.

Naročila se točno izvršujejo. (85-3)

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.